



AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ DAİRE

Zeki Şahin - TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru no:28807/05)

KARARIN ÖZET ÇEVİRİSİ

STRAZBURG

22 Şubat 2011

İşbu karar AIHS'nin 44/2 maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecektir. Şekli düzeltmelere tabi olabilir.

USUL

Türkiye Cumhuriyeti Devleti aleyhine açılan (28807/05) no’lu davanın nedeni, T.C. vatandaşı Zeki Şahin’in (başvuran) Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’ne 22 Haziran 2005 tarihinde İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına ilişkin Sözleşme’nin (Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi - AİHS) 34. maddesi uyarınca yapmış olduğu başvurdur.

Başvuran, İstanbul Barosu avukatlarından M. Kırdök ve M. Hanbayat tarafından temsil edilmektedir.

OLAYLAR

I. DAVA KOŞULLARI

Başvuran 1963 doğumludur ve Edirne’de ikamet etmektedir.

5 Ağustos 1997 tarihinde, başvuran, İstanbul Emniyet Müdürlüğü terörle mücadele ekipleri tarafından gözaltına alınmıştır. Başvuranın, yasadışı silahlı örgüt olan TKP/ML-TIKKO üyesi olmasından şüphelenilmiştir.

12 Ağustos 1997 tarihinde, Savcı tarafından başvuranın ifadesi alınmıştır. Başvuran, İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi hakimi karşısına çıkarılmış ve hakim başvuranın tutuklanmasına karar vermiştir.

22 Ağustos 1997 tarihli bir iddianame ile Savcı, aralarında başvuranın da bulunduğu beş kişiyi yasadışı silahlı örgüte üye olma, yardım ve yataklıkta bulunma ve Türkiye Cumhuriyeti Anayasal düzenini cebren yıkmaya teşebbüs suçları ile suçlamıştır.

Olayların meydana geldiği dönemde, TKP/ML-TIKKO örgütünün eylemlerine ilişkin benzer bir dava İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi’nde derdestti. Belirtilmeyen bir tarihte esas hakimleri, başka on beş sanığın bulunduğu sözkonusu davanın başvuranın davası ile birleştirilmesine karar vermiştir.

24 Ekim 1997 tarihinden 12 Haziran 2000 tarihine kadar İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi on beş duruşma gerçekleştirmiş ve “atılı suçların niteliği ve kanıtların durumu” göz önüne alındığında, başvuranın tutukluluk halinin devamına karar vermiştir.

12 Haziran 2000 tarihinde, Devlet Güvenlik Mahkemesi, başvuranı ölüm cezasına mahkum etmiştir.

15 Mayıs 2001 tarihinde, Yargıtay, sözkonusu kararı bozmuştur.

3 Ekim 2001 tarihinde, Devlet Güvenlik Mahkemesi, “atılı suçların niteliğini ve kanıtların durumunu” göz önüne alarak başvuranın tutukluluk halinin devamına karar vermiştir.

16 Haziran 2004 tarihinde, Devlet Güvenlik Mahkemelerini kaldıran 5190 sayılı kanunun yürürlüğe girmesinin ardından başvuranın davası İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi’ne havale edilmiştir.

21 Temmuz 2004 tarihinde ölüm cezasını kaldıran 5218 sayılı kanunun yürürlüğe girmiştir.

3 Ekim 2001 tarihinden 31 Ocak 2005 tarihine kadar Devlet Güvenlik Mahkemesi ve İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi, on sekiz duruşma gerçekleştirmiş ve “ atılı suçların niteliği, kanıtların durumu, tutuklanma tarihi ve firar riski göz önüne alındığında” başvuranın tutukluluk halinin devamına karar vermişlerdir.

31 Ocak 2005 tarihinde, Ağır Ceza Mahkemesi başvuranı ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına mahkum etmiştir.

20 Mart 2006 tarihli bir kararla, Yargıtay, kararı bozmuş ve İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi’nden yeni Türk Ceza Kanunu’nun hükümlerini uygulamasını istemiştir.

26 Temmuz 2006 tarihinde, Ağır Ceza Mahkemesi, “atılı suçların niteliği, dosyanın karmaşıklığı, kanıtların durumu, yeni Türk Ceza Kanunu’nun hükümlerini göz önüne alarak” başvuranın tutukluluk halinin devamına karar vermiştir.

4 Ekim 2006 tarihinde, başvuran serbest bırakılmıştır.

21 Mayıs 2008 tarihli bir kararla, Ağır Ceza Mahkemesi başvuranı ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına mahkum etmiştir. Dosya unsurlarından başvuranın temyiz başvurusunda bulunmadığı sonucuna ulaşılmaktadır.

HUKUK

I. AİHS’NİN 5/3 MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

Başvuran, AİHS’nin 5/3 maddesinin öngördüğü şekli ile tutukluluk süresinden şikayetçi olmaktadır.

Hükümet, sözkonusu iddiaya karşı çıkmaktadır. Hükümet, özellikle atılı suçların niteliği, uygulanan cezaların ağırlığı ve organize suçlara ilişkin yargılamalara özgü güçlükler göz önüne alındığında başvuranın maruz kaldığı tutukluluk süresinin uzun olmadığını savunmaktadır. Ayrıca Hükümet, firar ve suçun tekrar etmesi riskinin, adalete engel olma tehlikesinin ve kamu düzeninin korunması gerekliliğinin tutukluluk halinin devamını haklı kılmak için yeterli unsurları oluşturduğunu belirtmektedir. Nitekim Hükümet, 28 Temmuz 1999 ve 12 Haziran 2000 tarihleri arasında savunmalarını sunmayacağını açıkça beyan ederek başvuranın kendisinin sözkonusu sürenin uzamasına yol açtığını savunmaktadır.

Başvuran sözkonusu argümanlara itiraz etmektedir. Başvuran, aleyhteki tanıkları sorgulatmadığından ve cezaevi girişindeki kontroller nedeniyle avukatı ile görüşme yapamamasından dolayı savunmalarını hazırlayamadığını beyan etmektedir.

AİHS’nin 35. maddesinin 3. paragrafı çerçevesinde sözkonusu şikayetin dayanaktan yoksun olmadığını kaydeden AİHM, ayrıca, başka açılardan bakıldığında da kabuledilemezlik unsuru bulunmadığını tespit eder. Bu nedenle başvuru kabuledilebilir niteliktedir.

Dikkate alınacak dönemle ilgili olarak, AİHM, içtihadından çıkan ilkeleri hatırlatmaktadır (bkz, diğerleri arasından, *Tüm-Türkiye*, başvuru no: 11855/04, 17 Haziran 2008, *Solmaz-*

Türkiye, başvuru no: 27561/02 ve *Baltacı-Türkiye*, başvuru no: 495/02, 18 Temmuz 2006). Mevcut davada olduğu gibi hiç serbest bırakılma olmadan çok sayıda tutukluluk sözkonusu olduğunda sözkonusu tutukluluk sürelerinin tamamının göz önüne alınması uygun olacaktır.

Mevcut davada, AİHM, AİHM'nin incelemeye alabileceği başvuranın ilk tutukluluk döneminin yakalanma tarihi olan 5 Ağustos 1997 tarihinde başladığını ve Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin mahkumiyet kararı verdiği 12 Haziran 2000 tarihinde sona erdiğini belirtmektedir. Sözkonusu ilk dönem iki yıl on ay sürmüştür.

Sözkonusu bağlamda incelenebilecek ikinci tutukluluk dönemi, Yargıtay'ın 12 Haziran 2000 tarihli kararı bozduğu tarih olan 15 Mayıs 2001 tarihinde başlamış ve Ağır Ceza Mahkemesi tarafından verilen mahkumiyet kararının tarihi olan 31 Ocak 2005 tarihinde sona ermiştir. Sözkonusu ikinci dönem üç yıl sekiz ay sürmüştür.

Göz önüne alınacak üçüncü dönem, Yargıtay'ın 31 Ocak 2005 tarihli kararı bozduğu tarih olan 20 Mart 2006 tarihinde başlamış ve Ağır Ceza Mahkemesi'nin başvuranı serbest bıraktığı tarih olan 4 Ekim 2006 tarihinde sona ermiştir. Sözkonusu dönem yedi ay sürmüştür.

Toplamda başvuran yaklaşık yedi yılını tutuklu geçirmiştir.

AİHM, organize suçlarla ilgili bu yargılamaların özellikle davaya dahil olan sanık, tanık, davacı sayısı ile sanıklara isnat edilen suçların çokluğu ve dosyaların büyüklüğü nedeniyle bazı karmaşıklıklar içerdiğini kabul etmektedir. Buna karşın sözkonusu karmaşıklık belli bir süre zarfından sonra tutukluluk süresinin uzunluğunu tek başına haklı kılamamaktadır.

AİHM, mevcut davada, hiçbir unsurun, yetkililerin geçen zaman kriterini başvuran lehine göz önüne aldıklarını gösterme imkanı sağlamadığını tespit etmektedir. Dosya unsurlarından, Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin ve Ağır Ceza Mahkemesi'nin başvuranın yinelenen serbest bırakılma taleplerinin reddedildiği ve “atılı suçun niteliği ve değerlendirilmesi”, “kanıtların durumu” veya “fırar riski” gibi benzer hatta nerdeyse aynı gerekçelere dayanarak başvuranın tutukluluk halinin devamına karar vermiştir.

AİHM, daha önce benzer davaları inceleme fırsatı bulduğunu ve müteaddit defalar AİHS'nin 5/3 maddesinin ihlal edildiği sonucuna ulaştığını hatırlatmaktadır (bkz, diğerleri arasından, *Tüm-Türkiye*).

Takdirine sunulan unsurların tamamını incelemesinin ardından AİHM, Hükümet'in mevcut davada farklı bir sonuca ulaşmak için ikna edici hiçbir tespit ve argüman sunmadığına kanaat getirmektedir. Konuya ilişkin içtihadını göz önüne alan AİHM, mevcut davada tutukluluk süresinin çok uzun olduğuna kanaat getirmektedir.

Bu itibarla AİHS'nin 5/3 maddesi ihlal edilmiştir.

AİHS'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

Başvuran, 20.000 Euro manevi tazminat istemektedir. Başvuran, avukatlık ücretine tekabül eden 5.310 TL (yani yaklaşık 2.500 Euro) talep etmektedir. Bu bağlamda başvuran avukatlık ücretine tekabül eden bir fatura sunmaktadır. Başvuran, hiçbir belge sunmadan farklı masraflar için 260 TL (yani yaklaşık 124 Euro) talep etmektedir.

Hükümet, sözkonusu miktarların açıkça aşırı olduğu değerlendirmesinde bulunmakta ve AİHM'yi sözkonusu iddiaları reddetmeye davet etmektedir.

AİHM, hakkaniyete uygun olarak, başvurana 8.400 Euro manevi tazminat ödenmesinin uygun olacağına hükmetmektedir. Avukatlık ücreti ile ilgili olarak, AİHM, başvuran tarafından sunulan faturayı dikkate almaktadır ancak bu başlık altındaki talebin aşırı olduğuna kanaat getirmektedir. AİHM, yargılama masraf ve giderleri için başvurana 1.500 Euro tutarında ödeme yapılmasının makul olacağı kanaatindedir. Buna karşın AİHM, belge sunulmaması nedeniyle, farklı masraflara ilişkin talebi reddetmektedir.

AİHM, gecikme faizinin Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredi faiz oranına üç puanlık bir artış eklenerek belirlenmesini uygun görmektedir.

BU GEREKÇELERE DAYALI OLARAK, AİHM, OYBİRLİĞİYLE,

1. Başvurunun *kabuledilebilir* olduğuna;
2. AİHS'nin 5/3 maddesinin *ihlal edildiğine*;
3. a) AİHS'nin 44/2 maddesi gereğince kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden Türk Lirası'na çevrilmek üzere, Savunmacı Devlet tarafından başvurana aşağıdaki miktarların *ödenmesine*;
 - i. her türlü vergiden muaf tutularak 8.400 Euro (sekiz bin dört yüz Euro) manevi tazminat;
 - ii. her türlü vergiden muaf tutularak AİHM önündeki yargılama masraf ve gideri için 1.500 Euro (bin beş yüz Euro);b) Yukarıda belirtilen sürenin sona erdiği tarihten ödemenin yapılmasına kadar geçen süre için, sözkonusu meblağlara, Avrupa Merkez Bankası'nın anılan dönem için geçerli olan marjinal kredi faiz oranına üç puanlık bir artış eklenmek suretiyle belirlenecek basit faiz *uygulanmasına*;
4. Adil tatmine ilişkin diğer tüm taleplerin *reddine*;

KARAR VERMİŞTİR.

İşbu karar Fransızca olarak hazırlanmış ve AİHM'nin iç tüzüğünün 77. maddesinin 2. ve 3. paragraflarına uygun olarak 22 Şubat 2011 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

Stanley Naismith

Françoise Tulkens

Zabıt Katibi

Başkan

